אית ליה דררא דממונא ולההוא אית ליה דררא דממונא הכא אי דמר לא דמר ואי דמר לא דמר אמרי נהרדעי (א) א אם בא אחד מן השוק והחזיק בה אין מוציאין אותה מידו דתני רבי חייא גזלן של רבים לאו שמיה גזלן רב אשי אמר ב לעולם שמיה גזלן ומאי לא שמיה גזלן ג שלא ניתן להשבון: חזקתן שלש שנים מיום ליום וכו': א"ר אבא ד אי דלי ליה איהו גופיה צנא דפירי לאלתר הוי חזקה אמר רב זביד ה ואם טען ואמר לפירות הורדתיו נאמן ו וה"מ בתוך שלש אבל לאחר שלש לא א"ל רב אשי לרב כהנא אי לפירא אחתיה מאי הוה ליה למעבד א"ל ז איבעי ליה למחויי דאי לא תימא הכי הני משכנתא דסורא ח דכתב בהו במשלם שניא אלין תיפוק ארעא דא בלא כסף אי כביש ליה לשטר משכנתא גביה ואמר לקוחה היא בידי הכי נמי דמהימן (ב) מתקני רבנן מידי דאתי ביה לידי פסידא ט אלא איבעי ליה למחויי הכא נמי איבעי ליה למחויי אמר רב יהודה אמר רב ישראל הבא מחמת עכו"ם הרי הוא כעכו"ם מה י עכו"ם אין לו חזקה אלא בשטר כ אף ישראל הבא מחמת עכו"ם אין לו חזקה אלא בשטר אמר רבא ואי אמר ישראל

לדידי

אם בא אחד מן השוק והחזיק בה. בהך קרקע דאמר רב נחמן [לד:] כל דאלים גבר ובא זה השלישי וחטפה מהשנים אלו הטוענין של אבותי: **אין מוציאין אותה.** בב"ד מידו של זה השלישי ואע"ג דלא טעין מידי דשמא גם לב' הראשונים אין להם חלק בה: **דתני רבי חייא גזלן של רבים כו'.** וסברי נהרדעי דבגזלן כי האי מיירי שגזל משנים החלוקים בדבר זה אומר שלי הוא וזה אומר שלי: **לאו שמיה גזלן.** לכופו בדיינים להוציא מידו מה שגזל: **רב אשי אמר לעולם גזלן של רבים שמיה גזלן.** הואיל ולא טעין מידי ומוציאים מידו ומעמידין אותה בפני שנים הראשונים שיש להם טענת אבות: **ומאי לא שמיה גזלן.** דקאמר רבי חייא לא להקל עליו בא לפטרו מלשלם אלא להחמיר עליו ולומר דלא ניתן להשבון לא (ג) מיכפר בהשבה דאינו יודע למי ישיב דמאחר שבא לידו צריך להשיב לבעלים ולא להוציאה מתחת ידו ולהפקירה לשנים הראשונים וכל מאן דאלים (ד) גבר כדפסקינן לעיל ואי תפסינן לא מפקינן [לד:] כל שכן זה שבתורת גזל בא לידו והוא צריך להוציאה מתחת ידו ואינו יודע למי ישיב והכי נמי אמרינן בהמוכר את הספינה (לקמן דף פח:) א"ר לוי קשה עונשן של מדות מעונשן של עריות ומפרש התם אפשר בתשובה והכא לא אפשר בתשובה דהמוכר במדה (ה) וגזל לרבים שאינו יודע למי ישיב ואליבא דרב אשי איירי נמי ר' חייא במוכר במדה שאינה ישרה לרבים. כן נראה בעיני שיטה זו: **אי דלי ליה צנא דפירי לאלתר הוי חזקה.** אם יש עדים שהגביה המערער צנא דפירי מקרקע זו על כתפיו של זה המחזיק שטוען לקוחה היא בידי מאחר שסייע לו להוליך הפירות לביתו שוב אין יכול לטעון ולומר לא מכרתיה לו שלא היה לו לסייעו בלקיטת הפירות אלא היה לו למחות ומדסייע לו הפסיד וכמודה שמכר לו דמי. ור' מנגלא פירש אי איכא סהדי דיהב ליה לוקח למריה ארעא צנא דפירי דורון להוליכה לביתו נתברר שאכילת הפירות של לוקח ומדידיה יהב ליה למוכר ואין נראה בעיני: **אמר רב זביד אי טעין.** המערער בתר דדלי ליה ללוקח צנא דפירי לפירות הורדתיו כדין אריס למחצה ושליש ולרביע וחלקו הוא דדלי ליה נאמן כלומר לא הפסיד במאי דדלי ליה: **והני מילי.** דנאמן: **בתוך שלש.** דאם איתא דזבנה מיניה אמאי לא מיזדהר בשטריה: **אבל לאחר שלש.** אי טעין לפירות הורדתיו אינו נאמן ואע"ג דלא דלי ליה צנא דפירי דעד תלת שנין מיזדהר איניש בשטריה טפי לא מיזדהר והוה ליה לזה למחות בתוך שלש כדמפרש ואזיל: **אי לפירא אחתיה.** כי משכנתא דסורא לעשר שנים או לעשרים: **מאי הוה ליה.** לבעל השדה למעבד נמצא שכל המוריד את חבירו לפירות של שלש שנים או יותר יפסיד קרקע שלו הואיל ולא יהא נאמן לאחר שלש לטעון לפירות הורדתיו: **א"ל איבעי [ליה] למחויי.** בתוך שלש ולומר לעדים דעו לכם שלפירות הורדתיו לכך וכך שנים וגוף הקרקע קנוי לי שאם אין לו שטר מכירה לזה המחזיק לא יוכל לטעון שטר היה לי ואבד כי לא נזהרתי בו אחר שלש דכיון דמיחה בו בעל השדה היה לו להזהר בשטרו: **דאי לא תימא הכי.** דמחאה לתלאין שמוחה על הקרקע ומודי בפירות לאו מחאה היא אלא כדאמרינן לקמן [לח:] פלניא גזלנא הוא דקאכיל ארעא דידי בגזלנותא למחר תבענא ליה בדינא: **אם כן הני משכנתא דסורא כו'.** ותקנתא דרבנן הויא הך משכנתא משום דהמלוה לחבירו על שדהו אסור לאכול הפירות משום רבית אבל בנכייתא מותר כעין משכנתא דסורא שמלוה עשרה מנה על שדהו ולסוף עשר שנים חוזר הקרקע לבעלים בחנם ונמצא קונה פירות של כל שנה במנה ואין כאן צד רבית ואע"פ ששוין הפירות כפלים שהרי הוא קרוב לשכר וקרוב להפסד שמקבל פירות של כל שנה במנה ואפילו בשנת שדפון שלא יהו שוין פירות השנה דינר: **אי כביש.** טומן המלוה ואמר לאחר שלש לקוחה היא בידי הכי נמי דמהימן ולא יוכל זה לטעון לפירות הורדתיו ומחאה נמי לא תועיל לו: **דאתי ביה.** לזה לידי הפסד בתמיה: **אלא איבעי ליה למחויי.** בתוך כל שלש ומהניא ליה מחאה ומדלא מיחה הפסיד: **הכא נמי.** אם איתא דלפירא אחתיה איבעי ליה למחויי בתוך שלש קודם שיחזיק: **ישראל הבא מחמת עכו"ם הרי הוא כעכו"ם.** שדה שהכל יודעין שהיתה של ישראל ואכלה עכו"ם שלש שנים או יותר וטוען שלקחה מישראל ואזיל ישראל וקנה מההוא עכו"ם ואכלה גם הוא אחר העכו"ם שני חזקה או יותר לא הוי חזקה אלא אתי מריה דארעא ומפיק ליה מידיה דישראל וישראל ליזיל וליתבע לעכו"ם דזבן מיניה דאיהו הוא דאפסיד אנפשיה דלא הוה ליה למזבן ארעא דישראל מעכו"ם עד דלימא ליה הב לי שטר דזביני דזבנת לה מישראל דדין חזקה לית ליה לעכו"ם ולא כל מאן דאתי מחמתיה דהתם עכו"ם גזלנים הם וישראל ירא למחות והלכך לא תקנו בהם חזקה כדאמרינן לקמן בשמעתין [נו.] הני דבי ריש גלותא לא מחזקי משום האי טעמא גופיה שיראים הם למחות וישראל זה הבא מחמת עכו"ם אע"פ שהחזיק אין חזקתו כלום וחזקה שאין עמה טענה היא שהרי הוא טוען העכו"ם מכרה לי אבל איני יודע היאך באה לידי העכו"ם שיוכל למכרה. אבל אי טען ישראל ואמר יהב לי ההוא עכו"ם שטר זביני דזבנה מינך ורמיתי בו שלקחה ממך מהימן דלמי למאן דל"ל קמי דידי זבנה ההוא עכו"ם מינך למסקי' לקמן דמהימן מיגו דאי בעי א"ל מינך זבנתה ואכלתה שני חזקה. ודוקא בא מחמת עכו"ם דאילו בא מחמת ישראל אע"פ שלא דר בה אלא יום אחד אותו שמכרה לזה וזה החזיק שלש שנים חזקתו חזקה כדאמרי' לקמן (דף מא:) גבי ההוא דדר בקשתא בעיליתא ארבע שנין:

לדידי

דררא דממונא. פירוש דדל טענתייהו מהכא יש ספק לב"ד דהי מינייהו הוה הולד אם נולד קודם שמכר או אחר שמכר וכן בשור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצדה (ב"ק דף מו.) בלא טענתם מסופקים ב"ד אין היה מעשה אם קודם שנגחה ילדה או לאחר שנגחה וכן בשור רודף אחר שור אחר והוזק (שם לה.) יש להסתפק אם בשורו הוזק או אי בסלע לקה וכן בכל מקום דפליגי רבנן וסומכוס אבל הכא בזה אומר של אבותי שעל פי טענותיהן בא הספק אמרינן כל דאלים גבר: **אין** מוציאים אותה מידו. ואפילו כתבו הראשה זה לזה הואיל ורשעים הם (ו) אין נזקקים להם: **דתני** רבי חייא גזלן של רבים לא שמיה גזלן. שאין מוציאין מידו ומיירי בזה אומר של אבותי ולא בגזל ממשה בני אדם דהתם אמאי אין מוציאין ורב אשי פליג אנהרדעי וסבר דרבי חייא לא להקל בא אלא להחמיר דלא סגי בהשבה אחת כמו לשאר גזלן עד שישלם גזלה לכל אחד ואחד כרבי עקיבא בהגוזל עצים (ב"ק דף קג:) ומיירי בגזל ממשה ובקונטרס פירש דמיירי בחנוני שמכר במדה שאינה ישרה דאינו יודע למי גזל ולכך לא ניתן להשבון ואף על פי שיכול לעשות בו צרכי צבור כדאמרינן בפרק אין לדין (ביצה דף כט.) הא לאו השבה מעלייתא היא: **ואי** דלי ליה צנא דפירי לאלתר הויא חזקה. וא"ת ולהימניה במיגו דאי בעי אמר לפירות הורדתיו וי"ל דהוי מיגו במקום עדים דאנן סהדי כיון דדלי ליה צנא דפירי מודה שהיו הפירות שלו ועוד דאינו רוצה לטעון לפירות הורדתיו אלא תובע הקרקע והפירות: **ואי** לפירא אחתיה מאי הוה ליה למעבד. אין לפרש דרב אשי סבר דלעולם נאמן לומר לפירות הורדתין דאם כן קשה לרב אשי מאי טעמא דרבנן דבעו שלש שנים מיום ליום דהא לדידיה ליכא למימר כדמפרש רבא בריש פרקין דעד שלש שנים מיזדהר איניש בשטריה טפי לא מזדהר דהא לעולם צריך לשמרו פן יאמר לפירות הורדתין ועוד דאם כן היכי קאמר דאי לא תימא הכי דאיבעי ליה למחויי אלא לא בעי למחויי לחזקתו אינה חזקה דיכול לומר לפירות הורדתיו ומייתי ממשכנתא דסורא ומאי מייתי אדרבה אם כדברי רב אשי תו ליכא פסידא שיכול לומר לפירות הורדתין ונראה לרשב"א דרב אשי לא בא להאמינו אחר ג' אם אומר לפירות הורדתין אלא שואל איזו תקנה יש לעשות מתחלה שלא יוכל לומר לאחר שלש שלי היא כשהורידו לפירות דסבר לא מהני מחאה אלא כשאמר פלניא גזלנא הוא דקא אכיל לארעאי בגזלנותא והיכא דאחתיה לפירות לא מלי למחויי הכי וכן פירש הקונטרס והשתא מייתי שפיר ממשכנתא דסורא דמהניא מחאה כי האי גוונא [ועי' תוס' ב"מ קי. ד"ה אמר ליה]:

הכי

עין משפט נר מצוה

נג א ב ג מיי' פט"ו מהל' טוען ונטען הלכה ד סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' קמט סעיף ג וס"ח וסי' קמו סעיף כב:

נד ד מיי' פי"ג מהל' גזלה הל' ט ופ"ו מהל' מכירה הל' ט סמג עשין לג טוש"ע ח"מ סי' קמט סעיף א וסי' קנב סעיף יח:

נה ה ו מיי' פי"ו מהל' טוען ונטען הל' ט סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' קמב סעיף ה:

נו ז ח טוש"ע ח"מ סי' קנ סעיף ה:

נז ט מיי' פי"ו מהל' טוען ונטען הל' ה ועי' בהשגות ובמ"מ ופ"ד מהל' מכירה הל' ח סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קמט סעיף יד וסי' קמא סעיף ח:

נח י מיי' שם סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קמט סעיף טו וסי' קלו סעיף ה:

רבינו גרשום

התם להאי אית ליה דררא [דממונא] בגויה. דקודם מכירה הוה מכירה דהאי ובתר מכירה דאידך ואין ידוע ממנו של מי ילדה משה"ה יחלוקו: גזלן של [רבים]. כלומר גזלן של שנים שעומדים במחלוקת ביניהם א) כגון אלא שלא ניתן להשבון שאע"פ שמשיב קרוי גזלן שאין ידוע של מי היתה שיחזירנה לו:

פיסקא אמר ר' אבא אי דלי ליה. המערער כלומר שסייע למחזיק להגביה לו על כתיפו לו או שהוליך אחריו לביתו צנא של פירות מאותה שדה שמערער עליה אע"פ שעדיין לא עמדה ברשותו ג' שנין חזקה אלא כיון שיש לו עדים שהגביה לו צנא דפירי לאלתר הוי חזקה דאם איתא דשלו היא כיון שאמר לו המחזיק הגבה לי היה לו למחות ולומר והלא שלי הוא הקרקע מה יש לך בפירות שדי: אמר רב זביד. אי דלי ליה צנא ושוב מערער על השדה דשלו הוא והמחזיק ואומר לפירות הורדתיו שיהא אריס שידא חצי הפירות שלו וזה שהגביה לי חלקו שעיתו להגביה נאמן לומר כן: הני מילי. דנאמן לומר כן בתוך ג' בשלא החזיק בהן עדיין ג' שני חזקה אבל לאחר ג' [לא]: מאי הוה ליה למיעבד. מה היה יכול למחות הא לא מצי לסלקו קודם זמנו אם עשאו אריס לי' שנים עדיין לא הגיע זמנו: אפ"ה איבעי ליה למחויי. אע"ג דלא הוי עיקר מחאה דלא מצי למימר פלוני גזלנא הוא דאכיל ארעא דידי הא ברשותיה אוכל דהורידו לפירות מ"מ צריך למחות בפני עדים בתוך ג' ולומר הוו עדים שפלוני (שאוכל) [שאוכל] שדה שלי אני הורדתיו לפירות לכך שנים ואי לא אמר הכי לא מהימן למחות אחר ג': דאי לא תימא הכי. דצריך למחויי בתוך ג' ולהודיע לרבים שאינה שלו א"כ הני משכנתא דסורא דמשכן ליה להו למלוה דליכול שדהו בנכייתא עד זמן שישתלם ממנו בפירות שאוכל מן השדה: אלא איבעי ליה למחויי. בתוך ג'

א) נראה דל"ל שעומדים במחלוקת כגון אלו: שלא ניתן להשבון וכו'. כן אולי צ"ל או שבלא לאחרי לביתו וכו' ואפשר דמשוה שעלה הלוקח ואחריו של מריה האפשר ונכתב שפיר. הרשב"ם בשם הר"ח ז"ל.

מסורת הש"ס

א) [לקמן לח.] ב"מ סו: קי.

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמרי נהרדעי ואם: (ב) שם הכי נמי דמהימן וכי תימא הכי נמי מתקני רבנן מידי דאתי ביה: (ג) רשב"ם ד"ה ומאי לא וכו' לא מיתכפר בהשבה וכו' להשיב לבעלים. נ"ב ודמי ממש לגזל דחנוני חייב על הגלגלות היכא דנפשה עליו גזלן ולא יצא כמאי שמחדרי לפינוק לקמן דף פ"ח ע"א: (ד) בא"ד וכל מאן דאלים משנידהם גבר: (ה) בא"ד דהמוכר במדה און לרבים אינו יודע: (ו) תוס' ד"ה אין מוציאים וכו' ורשעים הם. נ"ב וכן נראה לפרש לקמן בפ' מי שמת בני רוכל תקברס אמן בדף קנ"ז:

◆

מוסף רש"י

במשלם שניא אלין תיפוק ארעא דא בלא כסף. בלא מיחוי כתובה אלא כלוקח הימנו פירות השנים האלו במעות הללו (ב"מ סז:).

◆

רבינו גרשום (המשך)

להודיע לרבים שמשכנתא היא בידו היה כמוריד חבירו לשדהו לפירות בעי למחויי: ישראל הבא מחמת עכו"ם כגון שקנאה מן העכו"ם ג' שנים אינן חזקה מה עכו"ם אין לו חזקה מן ישראל אם קנה ממנו קרקע אא"כ יש לו שטר מכירה עליה לפי שבדיניהן אין חזקה בשנים אצל ישראל הבא מחמת עכו"ם נמי אין לו חזקה אא"כ יש לו אותו שטר שמכרה ישראל לעכו"ם ואע"פ שיש לו עדים לישראל שעמד בה עכו"ם אין חזקתו חזקה מה שאין כן בישראל שאם קנה ישראל קרקע מחבירו ישראל ועמד בה ג' שני חזקה ובא אחר וערער עליה ואמר זה מישראל פלוני קניתיה אם יש לו עדים שעמד בה אותו ישראל אפי' יום אחד חזקתו חזקה: אמר רבא ואי אתי ישראל ואמר. לדידי אמר אותו עכו"ם שמכרה לזה דהוא עכו"ם גופיה קנאה מישראל מהימן:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com